

bøndene på landbruket i landet.

Illustrasjonsfoto: Colourbox

r godt på bønder

fram næringsoppgaver, enn en som har en lønsslipp å vise fram.

For de litt større brukene legger konsesjonsbestemmelser og odelslov begrensninger for hva

slags betingelser en bonde kan få på et lån.

– Vi ser også at gårdsbruk som har mindre produksjon, gjerne kornbruk på sentrale steder, hvor boverdien er en sentral

del av verdien på eiendommer, blir et gårdsbruk behandlet på samme måte som en bolig, men her er det forskjeller mellom bankene.

Få konkurser

Kjuus tror det er mange som kunne tjent godt på forhandle mer med banken for å få bedre betingelser.

– Jeg tror bankene tjener gode penger på norsk landbruk, fordi det er små tap og få konkurser. Som oftest ser man tegninga i god tid og klarer å gjøre en styrt avvikling av drifta, slik at banken ikke taper mye penger.

Inntekter

«Jeg tror bankene tjener gode penger på norsk landbruk.»

Lars Kjuus, økonomirådgiver ved Norsk Landbruksrådgiving Øs

Ekspert: Bønder er svake låntakere

Den danske rapporten viser hvor risikabelt det er å drive med store volum og høy gjeld i et jordbruksmarked nærmest uten markedsregulering, mener norsk ekspert.

Christian Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse, mener at det viktigste i rapporten fra Seges er at danske bønder har hatt et svært lavt bidrag til arbeid og egenkapital – med andre ord lite overskudd.

– Tallet i Danmark er på 2,3 milliarder årlig de siste ti årene. Det kan sammenlignes med cirka 12 milliarder norske kroner i året for norske bønder de siste par årene. Det gir et ekstremt lavt vederlag, sier Smedshaug til Nationen.

– Det viser jo hvor risikabelt det er å drive med store volum og høy gjeld i et jordbruksmarked nærmest uten markedsregulering.

12 milliarder norske kroner tilsvarer rundt 9,2 milliarder danske med dagens kurs.

Jord gir lav risiko

Seges-rapporten redegjør for hvordan rundt 300 milliarder danske kroner av landets jordbruks samlede gjeld er til vanlige banker, med en rente på rundt 6,7 prosent. 60 milliarder danske kroner i gjeld er til realkreditinstitusjoner med rente på 2,7 prosent.

Det er realkreditinstitusjonene som har de høyeste inntektene fra landbruket i analysen fra Seges.

– Realkreditinstitusjonene har på papiret en veldig lav rente, og det gjør det vanskelig å ikke foretrekke dem. Men mye av den lave renta blir kompensert for med høyere gebyrer. Det er vanskelig for bøndene å

komme rundt, når de er såpass lite konkurransedyktige bankkunder. Det understreker at bankpriser ikke må vurderes ut fra renter alene, men ut ifra samlede lånekostnader, sier Smedshaug.

Norsk landbruks samlede gjeld er på rundt 80 milliarder norske kroner med en rente på rundt 3,3 prosent.

– Prinsipielt er Danmark interessant fordi landet skulle ha hatt store fordeler av stordrift. Jordbruket er sterkt konsolidert og har høy eksport, men det viser seg at i uregulert marked med høy gjeld, er det finanssektoren, forbrukerne og andre deler av verdikjeden som stikker av gårde med gevinsten, sier Smedshaug.

Dårlige kort på hånd

Fordi jordbruket i Danmark framstår som en sårbar virksomhet med høy risiko og variabel inntjening, blir bondens forhandlingsposisjon vis-à-vis finansinstitusjoner begrenset.

– Jordbruksbedrifter er ikke spesielt attraktive som låntakere. Realkreditt er ikke så vanskelig for bonden å håndtere, men når toppålene kommer i tillegg med to og en halv gang så høy rente blir det uforholdsmessig dyrt, sier Smedshaug.

– *Situasjonen i Danmark er fortsatt langt unna norske forhold?*

– Ja, om rapporten har noen relevans for Norge, er det vi nok en gang får illustrert hvor viktig det er å ta vare på reguleringsordninger for å unngå at jordbruket kommer i en klassisk overproduksjonssituasjon som verken er lønnsom for samfunnet eller jordbruket sjøl, og hvor gevinsten havner i finanssektoren eller utenfor næringa.

Burde hatt fordel

«Prinsipielt er Danmark interessant fordi landet skulle ha hatt store fordeler av stordrift.»

Christian Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse,

Analytiker: Christian Anton Smedshaug.

Foto: Siri Juell Rasmussen